

Борис Рубашкин – един български белогвардеец, свързан с четири култури

Борис Рубашкин е известен певец, композитор, танцьор и режисьор. Световната преса пише за него: „Виена подари на света два танца – валса на Щраус и казачока на Рубашкин“. Баща му Семьон Чернорубашкин емигрира от Русия в България, Борис Рубашкин – от България в Австрия, а синът му Мариан – от България в Америка. Борис няма право да се върне в родината си в продължение на 23 години. В архивите на Държавна сигурност фигурира под псевдонима „Черният“. В Чехия завършва Висшия икономически институт, но след като е обявен за югославски шпионин, в Прага не му продължават визата и той емигрира в Австрия през 1962 г., където става световноизвестен певец.

Г-н Рубашкин, роден сте в София, майка Ви е българка, а баща Ви – белогвардеец. Какъв се чувствате – българин или руснак?

Баща ми, Семьон Терентиевич Чернорубашкин, е донски казак, а майка ми, Теодора Александрова Лилова, е от Кула, от един много борчески род. Всъщност съм израснал с две култури – с българската и руската. Баща ми решава да избяга от родината си през Черно море, след като избиват част от семейството му. След като цар Борис III отваря границата, голяма част от руската емиграция се преселва в България. В София имахме големи белогвардейски организации, които имаха оркестри и театър. Аз и брат ми учихме в Руското училище на ул. „Черно море“. Там ни възпитаваха в истински руски дух. Като дой-

Братя Чернорубашкини, 1936 г.

доха комунистите, направиха Клуб на съветските граждани, извикаха ме и ми казаха, че ми връщат поданството. Това е ирония на съдбата, нали? Но пък руското поданство ме спаси от войниклъка. Властите си мислеха, че с отварянето на този клуб всички белогвардейци ще станат комунисти. Постоянно ни четяха някакви доклади за експлоататорите на работническата класа. Хубавото обаче беше, че имахме различни кръжоци, оркестър и хор. В танцовия състав се научих да играя и после ме приеха в Ансамбъла на МВР. През 1958 г. заминах за Прага, където завърших Икономическия институт. Така че имах възможност да се докосна до чешката култура, а по-късно и до австрийската. Мога да кажа, че съм свързан с много култури.

Каква беше Прага в края на 50-те и началото на 60-те години?

Като отидох в Прага, се стреснах от реда и чистотата. От многото дворци и голямата култура, която турците у нас са унищожили. Видях хора с други обноски. Магазините бяха пълни и нямаше никакви опашки. През 1968 г. дойде Дубчек и Чехия трябваше да тръгне по друг път, но това, за съжаление, не се осъществи.

А как чехите приемаха българите тогава?

Много добре. Аз и досега имам там приятели – както в Бърно, така и в Прага. Годишите, прекарани в бивша Чехословакия, са незабравими за мен. Искан да уча външна

или вътрешна търговия, но не ми разрешиха. Това бяха специалности за синовете на комунистите. Мен ме записаха икономика на високите

В Залцбург

пещи. Аз им казах, че в България няма високи пещи, но ми отговориха, че ще има. Разбира се, като се прибрах в България, не можах да си намеря никъде работа. Затова се върнах обратно в Чехия и започнах да работя по специалността си. Само че не ми продължиха визата, тъй като ме обявиха за югославски шпионин. Тогава отидох в България, продадох всичко, което имах и с жена ми минахме границата с 1 000 лева в джоба. В Югославия ни дадоха транзитни австрийски визи. Като слязохме във Виена отидохме директно в полицията.

С какво се занимавахте в австрийската столица?

Най-напред бях месец и половина в лагер за бежанци. Там учех немски. После станах общ работник в една фирма. Но шофьорът на фирмата случайно разбра, че търсят танцьори във „Фолксопер“. Започнах да се

С актрисата Х. Кнефт

Париж, 1970

С Марио дел Монако

готвя за конкурс. Бях страшно отслабнал – тежах само 58 кг. Мисля, че във „Фолксопер“ ме приеха, защото бях слаб като струна. Денем работех във фирмата, вечер – в операта. Портнерът на операта беше прекрасен човек, с чешки произход, който ми топлеше храната в едно канче, защото няхах време да се върна вкъщи. Веднъж попаднах в елегантния руски ресторант „Жар-птица“, където ме помолиха да изпея нещо. Бях изпил 2–3 водки, а водката отпуска душата, така че запях. Последваха бурни аплодисменти и собственикът ме покани да пея в ресторанта, като нямам спектакли.

Така че постепенно започнахте да се занимавате и с пеене?

Да, за руския ресторант ми ушиха в театъра рубашки, а китара ми изпрати един българин от Прага. Певецът Здравко Николов ме заведе при най-известната професорка по пеене във Виена – фрау Мария Бранд. Напуснах фирмата и започнах да уча при нея, а след година и половина започнах да се явявам на конкурси. През 1966 г. напуснах и ресторанта. Година по-късно направих едно голямо турне с незабравимата Леа Иванова. Известно време бях статист в „Бургтеатър“. После ме ангажираха в операта в Залцбург. Там пеех в „Тоска“, „Трубадур“, „Бохеми“, „Евгени Онегин“ и др. Веднъж в руския ресторант ме попитаха дали зная руски песни и ми предложиха да се явя на прослушване. По-късно швейцарската фирма „Елит специал“ записа с мен четири големи плочи с одески песни. Но аз всъщност станах известен с модерния танц „Казачок“, който направих по мелодията на „Катюша“. Тръгнах по света и на моята сметка започнаха да идват огромни суми.

Започнах да ме канят в цяла Европа и Америка. Първо заминах на турне във Франция с 16 танцьори. Моят „Казачок“ там беше повече от пет месеца на първо място в Хит парада на Франция. Имам много участия в немската телевизия. Спомням си, че като отидох в Баден Баден да пея руски песни на конните надбягвания, пристигнаха танковете в Прага. Тогава обясних на публиката, че нямам нищо общо със Съветите и че пея песни на белогвардейските офицери.

Вие сте бил ученик на един от най-големите тенори на миналия век. Как попаднахте при Марио дел Монако?

В операта в Залцбург един италиански тенор ми каза, че трябва да усвоя италианската певческа техника и ме свърза с Марио дел Монако. Дел Монако ми обясни основният принцип за дишането при пеене: „Ти няма нужда да дишаш. Пеенето е свързано с налягането на диафрагмата. Щом ти потрябва въздух, тя сама ти го подава и после се прибира. Само трябва да внимаваш да не я стягаш.“ Марио дел Монако по това време имаше само 5–6 ученика. Учеше ни да пеем *con carne* (с месо). Живееше в един палат и колекционираше артефакти. Той беше не само голям певец, но и много добър художник. Веднъж ми каза: „Хайде да отидем да изпием по едно еспресо.“ Запали една от седемте си коли и ме заведе в едно кафене. Поръча две кафета и своето изпи на една глътка. А аз отпивам бавно, посрбвам и му казвам, че пия по балкански начин. „А как се пие по балкански?“, попита маестрото. „В София седят, четат вестници и пият бавно, за да може цялата уста да поеме аромата на

Скарпа, „Тоска“

кафето“, отговорих аз. И Марио дел Монако заключи: „Ние италианците не умеем да пием кафе“.

Г-н Рубашкин, как изглеждаше България през погледа на един емигрант 23 години по-късно?

Не съм бил в България от 1962 г. до 1985 г., защото не ми разрешаваха да се върна. Преди това осем години не пускаха майка ми при мен. Още при първото си връщане, си проучих досието. В него фигурирах като Черния, защото фамилията на баща ми е Чернорубашкин. Сведения за мен е давал един мой познат, когото съм гощавал и който е нощувал при мен. Накрая на досието ми пишеше: „Да се закрие случая „Черния“, защото лицето, което ни информираше за него, избяга в Германия“. Такива са абсурдите на социалистическата действителност. Но и Западът не е лесен за преживяване. В Залцбург имахме организация, която се казваше „Пейо Яворов“, аз бях неин зам. председател. За съжаление, не можехме да се събираме често, защото няхахме помещение. Но всяка година празнувахме 3 март.

Как оценявате жизнения си път досега?

Определям се като космополит. Може да се каже, че съм пъл по цял свят, срещал съм се с различни култури и говоря седем езика.

Всичко съм постигнал сам – с много труд и безсънни нощи. Мога да кажа, че публиката ме е носила на ръце. Благодарен съм на съдбата, за шансовете, които ми е дала – тръгнах от България, дипломирах се в Прага, обиколих света с песните си, имах над 300 концерта в Русия, но останах да живея в Залцбург.

Мария Захариева

Въпреки че затворите бяха пълни, че в концлагерите загиваха ежедневно герои на България, българският народ и специално българската интелигенция понесоха на челото си срамното петно на „мирно съжителство“ с комунистите. „Те ни оставят на мира и ние не ги закачаме“ – беше наивната философия на народа ни ... Срамът за неоказана съпротива срещу комунистическите режими нямат на челото си унгарците, които въстанаха още през 1956 г., поляците – с редица селски бунтове, чехите, които се опитаха да провъзгласят демократичния социализъм през 1968 г., Югославия, която обърна гръб на ленинизма и сталинизма още през 1948 г. В СССР се появиха първите дисиденти, които вдигнаха глава с перо и акции срещу комунизма и измираха по сибирските лагери.

През всички тези години на комунистическата диктатура българският народ се наслаждаваше на мирната ко-екзистенция между тирани и потискани. Всеки гледаше да му е богата трапезата, да заколи прасето, да си докара ракия и вино от село. Смели критици на режима в България нямаше. Имаше един Радой Ралин. Но една птичка пролет не прави.

Разбира се, че не може да се забрави мъжеството и смелото поведение на редица демократи, които загиваха по лагери и затвори или бяха съдени. Не може да се забрави също онази част от народа, която пострада поради произхода си или общественото си положение – т. е. „капиталисти“ и „кулаци“, които с честен труд бяха осигурили материално живота си и бяха автоматично поставени под знаменателя „врагове на народа“. Сигурно ще се намерят и такива, които ще ми подхвърлят: „А бе, ти, който много знаещ, защо избяга?“ На този въпрос, зададен с право, бих отговорил така: избягах, защото бях под ботуша на комунизма, който ограничаваше елементарните ми човешки свободи, ограничаваше моето развитие като личност, заплашваше ме.

Оставих всичко най-скъпо за мен – майка, бащин гроб, брат, приятели, любимите ми планини и морето, дълбоко обичаната от мен България. След години обаче разбрах, че с моето изкуство извън страната съм допринесъл много повече за нея, отколкото бих допринесъл, ако бях останал. Аз, както стотици други бегълци от комунистическия режим, се чувствах изоставен на един кръстопът, където всички посоки бяха безцелни.

Носител на сребърния медал на Залцбург

Аз се покланям ниско пред паметта на хилядите жертви, които комунизъмът остави по пътя си. Но не и пред българската интелигенция като цяло. Тя, вместо да изработи една концепция на силна, психически действаща на комунистическата власт мирна опозиция, се завря по кръчмите, залъгвана с малки вкусни хапки като ордени, медали, хонорарчета. Кога ще поиска тя прошка от българския народ?

Историци, философи и идеолози мълчат. Защо няма становище по този така важен исторически въпрос? Приказките, че българският народ е наследил пасивността си от турското робство, са смешни. Че една нация след 60–70 години не се е отърсила от раболепието си, са теории без основа. Въпросът е в безразличието на българина и трябва да се търси в израза „Не ми пука“.

Из „Спомени“ на Борис Рубашкин

С президента Г. Първанов

С купата на Залцбург

Борис Рубашкин е роден на 17 юни 1932 г. в София в семейството на Теодора Лилова и Семьон Чернорубашкин. Той е танцьор-солист на Ансамбъла на МВР. Завършва Висшия икономически институт в Прага. Емигрира в Австрия. Работи в балетните ансамбли на „Театер ан дер Вин“ и „Фолксопер“. Началото на певческата му кариера е в руския ресторант „Жар-птица“. Учи оперно пеене при Мария Бранд във Виена. Специализира при световно известния италиански тенор Марио дел Монако. От 1967 до 1974 е солист в Залцбургската опера. Гостува в почти цяла Европа, както и в Южна и Северна Америка, Австралия. Репертоарът му включва 35 баритоновы партии. През 1965 г. излиза първата му плоча с руски романси. Създава първия руски модерен танц „Казачок“, който го прави световно известен. Има продадени над 10 милиона плочи. В периода 1978–1986 г. работи като оперен режисьор в Южна Америка, а през 1992–1993 г. – в Русия. Руската и българската телевизия заснемат за него 6 телевизионни филма. Борис Рубашкин е награден с указ на Президента на Австрия със „Златен орден за заслуги към Република Австрия“, носител е на „Гербът на град Залцбург“. С указ на Президента на България е награден с орден „Мадарски конник I степен“. Държавната музикална академия го удостоява със званието „Доктор хонорис кауза“. Борис Рубашкин е известен и с помощите за деца в неравностойно положение, както и с даренията си от оперни клавири, видео- и аудиокасети и компактдискове за Музикалната академия.